

Hétről Hétre

A MAGYAR HIRLAP SZÉPIRODALMI MELLÉKLETE

Veszedelemes fegyver

AZ Amerikai Magyar Hűség Ligának és annak elnökének, Konta Sándornak, nagy köszönettel tartozik ismét az amerikai magyarság. Több, mint két esztendő szünet után ismét közölhet "hazai" híreket az amerikai magyar sajtó, ismét megállapíthatjuk, hogy a világháború nagy kérdéseiben milyen álláspontot foglal el a magyarországi sajtó. Megállapíthatjuk, hogy a magyarországi sajtó nagyobbik része egyáltalában nem azonosítja magát Németország hódító terveivel, hogy a magyar közvélemény minden háborús "nyereségnél", többre becsüli a békét, az igazi békét, mely hosszú időre biztosítja az emberiség legdrágább kincsét.

A világháború lényegesen megváltoztatta ugyan a háborúelőtti elfoglalt, ugynevezett "fajmagyar" gondolkodást, melynek egyetlen célja a kiváltságos osztályok hatalmának megvédése, és biztosítása volt. De sajnos nem tartunk még ott, hogy az egész magyar közvélemény, az egész magyar közélet megértette és megszívlelte volna a demokrácia forradalmi eszméit. Még mindig akadnak nagyzási hóbortban szenvedő magyarok, akik tovább szeretnék folytatni a veszedelemszülő szélső "nemzeti" politikát, akiknek nem tetszik az, hogy Magyarország a háború árán csak mérsékelten terjessze ki határait, akik nem azon fáradoznak, hogy a jövő Magyarországnak őszinte, jóbarátai, azomszédjai legyenek, hanem elnyomott, vérszegény koldusok.

A Pesti Hirlap egyik május havi számában jelent meg az alábbi vezércikk, mely diplomatikus maeskaravasszággal kerüli ugyan a forró kását, de sokat árul el. Elárulja, hogy a Pesti Hirlap és a magyar junkerség, nincs megelégedve a romániai békekötéssel. Nincs megelégedve azzal, hogy csak néhány kilométert zsarolt ki Romániától a békeszerződés, hogy csak "stratégiai" okokból kapott újabb területet Magyarország, — és nem gazdasági okokból. Nem gazdasági okokból, hogy a magyar agráriusok, a magyar nép uzsorásai még jobban kihasználhassák a földet és annak rab-szolga népét.

Az sem tetszik a Pesti Hirlapnak, hogy a központi hatalmak halgatólágon belegyeztek abba, hogy veszteségeinek kárpótlásául, Románia elfoglalja és megtarthassa Besszarábiát. A Pesti Hirlap kevesli azt a zsákmanyt, amit Romániától lopott el a fegyverek ereje, ellenben halani sem akar arról, hogy más is lopjon. Lopni, — csak az erősebbnek szabad. Így tanította ezt isten kegyelméből, a mindenható császár.

Veszedelemes utakra tévedt a Pesti Hirlap és gonosz játékot űz, ha erre az utra akarja csábítani a magyar közvéleményt. A romániai békeszerződés korántsem jogérvényes megállapodás még. Ennek a szerződésnek végleges érvényessége attól függ, hogyan végződik a világháború, melyik oldal kerekedik végleg felül, melyik oldal lesz erősebb, — nem a jelenlegi haretéren, — a jövő béketanácskozó asztala mellett. Ha ez a háború a szövetségesek és az Egyesült Államok győzelmével végződik, — és azzal végződhet csakis, — akkor Románia kezében rettenetes fegyver lesz a Pesti Hirlap májusi vezércikke. Akkor Románia állhat elő épp oly jogtalan és igazságtalan követelésekkel, mint most a magyar közvélemény nevében, — a Pesti Hirlap.

Veszedelemes fegyverhez nyúl a magyarországi közvélemény, ha elfogadja ezt a fegyvert. — Veszedelemeshez, mert nagyon könnyen, majdnem bizonyosan, visszafelé sülnhet el.

A Pesti Hirlap cikke így hangzik:

FOKOZOTT HATÁRÓRZÉS.

Burián ur ama bizonyos történelmi magaslatra emelkedett, ahonnét oly fensőbbéggel nézhetett végig Budapesten, akár csak a gellérthegy kilátóról. A Bukarestben aláírt békeokmány duzzasztotta zsebét, önérzet dagasztotta mellét, jövő dicsőségének káprázata feszítette agyát, a mikor Bécsbe való visszautaztában 20 percet töltött a budapesti pályaudvar perronján és ott fogadta a főváros hivatalos üdvözlését. Bárczy főpolgármester szokásos stílistikai gyakorlatára a

külgyminiszter mindjárt kivágta a rezet azzal a hatásos szólammal, hogy ezzel a harmadik békekötéssel immár az egész Keleten béke van tengertől tengerig, a román békének meg éppen különös jelentősége van hazánkra, mert keleti határainknak teljes és végleges biztonságot nyújt. Sőt olyan lelkes magyar frázisig is ragadtatta magát a külgyminiszter ur, hogy a Kárpátok bércei ezután támadhatatlanul fognak őrt állani. Egy egész életpályán a diplomácia hüvös légkörében nevelkedett urnak ilyen hevületes kijelentéséhez csakugyan illik egy kis taps is és nem üdöhdünk meg rajta, ha az üdvözlő városi vezetők jámbor fejüket bólogatták mintha a büszke hirdetést szószerint el is hinnék.

Mi azonban a román békekötéssel szemben most is annál a szkeptikus felfogásnál maradunk meg, melyet a békealkudozások folyamán több ízben kinyilvánítottunk. Szó sines róla mi is örvendünk annak, hogy a folyton égő és terjedő világháborúságnak legalább keleti oldalán helyreállott az aránylagos békeviszony és elismerjük, ennek az eredménynek gyorsabb elérése meg is érdemelt részünkről valami előzékenységet, bizonyos mérvű engedékenységet. De elhamarkodott dolog, ha Burián óvatos diplomata léteire oly népgyűléses páthosz hangján hirdeti Erdély határainak végleges biztosítottóságát, a kárpáti bércek jövő megtámadhatatlanságát. Elhiszük, hogy az új határkiigazítást amolyan katonai "szakértők" csinálták meg, de ezekről a szakértőkről is kitapasztaltuk már, hogy agyuk és szívük alkotásánál jobban tanulmányozzák a tiroli határ védelmét, mint a magyar határét és szívesebben hatolnak bele az Alpések, mint a Kárpátok titkaiba.

Ebben az aggodalmunkban határozottan megerősít a békekötésnek egy másik pontja, melynek kissé eltakart szövegezése Besszarábia jövő helyzetét engedni sejteti. Azt mondja ez a pont, hogy a román hadseregnek most elrendelt leszerelése nem terjed ki azokra a csapatokra, amelyek Besszarábiát megszállva tartják. Bajos ezt másképp értel-

mezni, minthogy a középhatalmak már kötelezően odaigérték Besszarábiát Romániának, noha az új ukrain állam az első pillanattól tiltakozott minden olyan foglalás ellen, amely Besszarábiának nagyjából ukrain lakosságát elszakítaná a törzországtól. Valóban esodálatos diplomáciai művészet, amely Romániát ezután még erősebbé tenné, mint amilyen a háború előtt volt. A mi határaink biztonságára nézve Romániának ez a vigasztaló eredménye pedig olyféle kiegyenlítést jelenthet, hogy amíg a régi Románia felé néhány kilométernyi határkitolással amolyan tessék-lássék parádés örízetet akarunk szerezni, a román Besszarábia felől megkértszerezett veszedelmek viharfelhőzetét engedjük összetörölni. Burián azt hiszi, hogy Románia ezentúl a mi szelid háziállatunk lesz és ő még kedvtelve nyargalhat majd rajta?

Burián gróf Czerninnek örökségét vette át, hogy Czerninnek felfogását minden pontban magáévá kell tenni. Czernin hagyatékához számítjuk azt a törekvést is, hogy a román királyi dinasztinának trónja birtokát továbbra is biztosítsák, a félkegyelmű Hohenzollernt az ő szépséges királynőjével, a román közvéleményben újra megerősítsék. Honnan származott Czerninnek ez a különös gyöngédsége, még nincs a nyilvánosság előtt világossá téve. Nyilván ennek a dinasztia segítő hajlandóságának nagy része van abban, hogy Romániát most a kövér Besszarábiai alamizsnával megvigasztalják. Románia belső állami rendezkedésébe beavatkozni ugyan semmi okunk, de azt gondoljuk, magát a helotasorsra szorított, a bojáruralom által régtől kizsákmányolt és végromlásba taszított román köznépet még a besszarábiai hódítás sem vakithatja el annyira, hogy a régi és új kizsákmányolóival ne végezze el a nagy leszámolást.

Az igazság utai

...

A pálkutai nagy utcában, ott, a hol az utca a csörgő-sorra nyílik, egy részeg embert találtak, a ki csupa vér volt. Ott feküdt a sárban és nehezen szuszogott; mellette volt a kapája; annak a vasán aludtvér darabok feketedtek.

A csörgő-soron is találtak ugyanakkor egy másik embert, halva. Egy szabadságos örmestert, a ki szintén csupa vér volt. A feje tetején lyukat ütött valaki, onnan szivárgott lassan a pirosság. A mikor ráakadtak, jóformán meg is dermedt a szegény katona.

Jóval éjfél előtt történni látszik a gyilkosság. Ki lehetett volna más a tettes, mint az a részeg ember, a kinek a ruhája meg a kapája vérbe volt áztatva?

Kanuti jegyző uram az előjáróság nevében rögtön idetáviratozta a hatóságot. A vizsgálóbíró hozta magával a törvényszéki orvost is, a ki a boncolást végezte, s megállapította; mitől halt meg az agyonvert ember.

Csutor Ferencet, a részeg gyilkost, akkorra már vasra verette a falu esze. Melléje adta örnek a kisbíró, a félszemű Kóst, a ki nagy erejéről volt híres, hajtotta a gyilkos vézna emberke volt, a kinek csak azért vettek be annak idején katonának, mert könnyörögve kérte a főorvost, hogy a világ csufjára ki ne hagyja a sorból; nem lenne akkor maradványa a falujában.

Az orvos a község háza hűs kamrájában rendezett be magának boncoló-termet, ott végezte a dolgát. A vizsgálóbíró azalatt elővezettette a csürről a vádlottat. Jobb börtön híján a jegyző rozoga esürét jelölték ki számára, hisz ugyanis vigyáz rá Kós.

Kanuti jegyző uram már előre is igyekezett a szomorú kázust a maga esetleges javára kiaknázni. Hátha valami érdemet szerzhette a bűneset kiderítése körül? Kidoboltatta volt, a mint az esetnek híre ment, hogy a ki a dolgról valamit tud, azt tartsa kutyakötelességének, hogy felvilágosítsa a hatóságot. Bántódása azért senkinek sem léssen, sőt megjutalmaztatik. Mondja valomásba kiki, amit tapasztalt: Volt-e ellensége Balázs Gerő örmesternek a faluban és kire lehet gyánu egyáltalában, hogy elkövette a szörnyű vérengzést. Annyi világos, hogy nem rablás történt, mert a katona zsebében érintetlenül maradt az erszénye, a melyben több forint volt. Különben is messze földön nincs itt köztudatosan gonosz életű ember, a ki ilyenre vetemednék.

A vizsgálóbíró erre a megkezdett akcióra érkezett Pálkutra s a maga dolga megkönnyítésének vette, hogy mindjárt elibe hoztak egy embert, a ki fontoskodva állította, hogy ő mondhatna egyetmást.

Sőregi Jakab volt az, a piricskei kondásszámadó, a ki előtte való este együtt ivott a körösmában Csutor Ferencel, a jómódu gazdával, s ugyanakkor bevetődött oda Balázs Gerő is, a szabadságos vitéz.

— Én csak azt mondhatom, — Vallotta Sőregi, — hogy nagy volt a Csutor haragja, mert az örmester egész este évődött vele, de komiszul ám. Nem is hiszem, hogy neki nem ment vón' Csutoros, ha bir vele. De az örmester takaros, erős legény volt, isten nyugosztalja.

— Sokat ittak? — kérdezte a vizsgálóbíró, közbevetve.

— Eleget ittunk, de még aztán ittunk többet, hogy az örmester tovább ment. Akkor elpanaszolta Csutor, hogy mit tett vele a katonaságnál, a mikor rezorvistának rukkolt be tavaly. Az ilyen beszuppált katona mind gögös és Balázs Gerő még annál jobban kizozta, hajtotta Csutort, mert elhalasztta volt a szeretőjét.

— Az a hitványka ember!

— Igen; de jó módja van annak. Nagy gazda az, kérem alászan. Az örmester meg csak a katonaságnál lehetett mutatós. Meggondolta a leány a dolgot s elment Csutorhoz. Azóta nagy a harag köztük.

A mikor már mindent tudott a vizsgálóbíró, a minék a számadó beszéde nyomán hasznát vehette: előállította a vádlottat.

Ijedt ábrázatu, keselyképű parasztemberkét hozott magával Kós a kisbíró. Alig bírta lábra állítani, oly gyöngye volt a nyomorult bűnös. Mindjárt sirva is fakadt.

— Méltóságos törvényszék... kezdte nyöszörögve, de a vizsgálóbíró elhallgattatta. Felvette előbb a generálját. Csutor Ferenc, harminceesztendő, református, nős, gyermektelen, vagyona van, büntetve nem volt.

A vádlott arcát eltorzította a rettegés; vacogott a foga, a mint fakgatni kezdtek.

— Hát vallja be no, maga a tettes, ugy-e?

Az emberke maga elé bámult s a szemét törölgette.

— Méltóságos törvényszék...

— Feleljen a kérdésre, ne himmezen-hámozzon annyit. Maga volt!?

— Lehet, lehet, — nyögte a vádlott megrezzenve.

— Mondja el, hogy történt az eset. Mondjon el mindent; csak javára váhat, ha töredelmes.

— Töredelmes vagyok, — ismételte Csutor, gépiesen.

— Nagyon haragudott az örmesterre, ugy-e?

— Bizony haragudtam.

— Tegnap együtt ittak és akkor sokat bántotta magát.

— Sokat bántott.

Maga azért ivott annyit, hogy bátorsága legyen. No csak vallja be őszintén: boszut akart állani, ugy-e?

— Én? — mondta Csutor bambán s elgondolkozott.

— Hát ugyan ki más? Csakis maga haragudott rá.

— Lehet, lehet, szepgte a vádlott s elkezdte dörszólni a fejét, mint a ki nagyon keresgél az emlékezetébe.

— Maga most is részeg, — szólt a vizsgálóbíró haragosan.

— Méltóságos törvényszék, meglehet...

Teljesen zavart volt; nyilván

a megrendülés tette. Közönséges dolog az, hogy a nagy hűnösök, a kiknek semmi egy emberélet, a bíróság előtt szinte meghalnak félelmökben.

Az orvos ur beüzent a vizsgálóbíróhoz, hogy fontos dologban kéri egy kicsit.

A vádlottat egyelőre megint rábízta Kósra.

Jó ideig tartott, a míg a vizsgálóbíró megint előkerült. Különös éleltség volt az arcán és sürgetve követelte, hogy hozzák elő neki a bűnjeleket; azt a véres kapát, a mivel Csutor az örmestert orozva leütötte. — A sebformája nyilvánvalóan mutatta, hogy hátulról csapott bele a gyilkos a katona fejébe.

Alaposan körülnézte a véres kapát s megcsóválta a fejét. Hm! bizonyos, hogy ez az?

— Ez az, bizonyosan.

A vizsgálóbírónak az a gusztusa támadt, hogy ő most rögtön megnézi a helyszínét s csak aztán folytatja a vallatást.

— Talán szükségtelen, hogy oda fáradjunk; le van itt rajzolva minden, szépen; előre megcsináltam, — fontoskodott a jegyző, egy darab papirost lobogtatva.

A vizsgálóbíró elvette s szó nélkül összetépte.

— Menjünk — parancsolta.

Kanuti uram hátrafelé tolt a harsabajuszát s hosszú lábával nagyot lépett előre. — Igenis kérem.

A csörgő-sor egyike volt a falu elhagyatott síkatorainak. Kéves ház volt benne; inkább csak nagy kertek nyíltak le a sövényig. Az örmestert éppen az alacsony sövény mellett lelték vére-fagyva alig ötven lépésnyire özvegy Bojnyiknének a házatól.

Az a gyalogösvény, a melyen az örmester haladhatott, nem volt ugyan sáros, mert partosabb helyen vezetett, de éjjel még holdvilágnál is könnyen mellé léphetett az ember a puhába, a hol meg kellett látszani a nyomnak.

Volt ugyan itt-ott friss nyom, de csak a katona bakancsától való. Pedig a gyilkos is itt járt, annak is volt lába.

A vizsgálóbíró sokáig nézte szótlanul a véres földet, a nyomokat, a sövényt, a közelben levő három vagy négy rozoga házat.

— Kik laknak itt?

— Két ház üres, azok módos gazdáké, a kik magok beljebb laknak, a bakter. Emekben pedig laknak a főteán. Egyben Kós Bojnyikné tanyáz, a mikor itthon van.

— Ki az a Bojnyikné?

— Özvegy sorban van az istenadta. Mosni szokott az uradalmi irnok urakra, meg a pápunkra is. Néha bejárogat a városba, ott keres. Valaha csinos fehérszínű volt, de már kezd elkopni. Lehet, hogy miatta járt erre az örmester. Olyan volt, — tette hozzá a jegyző, sunyin kacintva.

— Ejnye de meleg van! megszomjaztam, — mondta a vizsgálóbíró s egyenest indult a Bojnyikné viskója felé. — Csak less ott egy ital viz.

Csupa köpör volt a keze; ki lehetett találni, hogy éppen surolt, mosott, szorgalmatoskodott odabent.

— Mit parancsolnak a tekintetes ura? — kérdezte sziveskedve, s a nagy munkálkodástól elfuldó hangon.

A vizsgálóbíró ment befelé a házba, úgy mondta:

— Meleg van, galambom, egy ital vizre jöttünk ide, az árnyékba.

— Rögtön szaladok, hozok a kutról, — buzgózkodott a némbér, s nyalábra kapta a mindenféle házieszköz, a mit az imént surolgatott, s valamennyit egy sarkokba dobta.

A mint kifutott az akácfák alá, a hol a kut volt, a vizsgálóbíró odanyult a félredobott eszközök közé s kiemelt közülök egy kapát. Csak ugy csillogott, villogott a vasa. Ugyancsak dörszölhették az imént.

— Mit tetszik csinálni? — kérdezte meghökkenve.

— Semmit lelkem, csak esudálok, hogy illik annyira ez a véres vas ebbe a fényes kapába; — nézve csak maga is.

— Pedig ezt a kis vasdarabot, a mi ebből a kapából hiányzik, Balázs örmester fejében találta az orvos, — folytatta a vizsgálóbíró.

— Bojnyikné, a magáé ez a kapá; maga ölte meg vele az éjjel Balázs örmestert, — ordított Kanuti izgatottan.

Az asszony dacosan, sötéten emelte fel a fejét:

— Na, hát én öltem meg!

— Miért eselekedte?

— Mert elhagyott. Ugy ment el tegnap tölem, hogy soha vissza nem jön. Pedig esztendőig tartott bolondd. Érte jártam a várost minduntalan.

— Hogy eselekedte, mondja el őszintén.

— Ezért nincs hát két nyom, — dünyögte az ámuló-bámoló jegyző, nem állhatván meg, hogy elméje élességéről bizonyosságot ne tegyen.

Csutor Ferenc bambán meredt a vizsgálóbíróra, a mint ujra elővezették.

— Méltóságos törvényszék... kezdte.

— Maga marha; maga részeges disznó, — dühöngött a vizsgálóbíró. — Mindent ráhagy, a kármivel vádolják. Megbolondult maga?

— Lehet, lehet, — ijedezett a gyáva kis paraszt.

— Hátha felakasztották volna? — főrmedt rá a törvény embere, hogy alaposabban megijeszze:

— Méltóságos tör...

— Hallgasson! fogja be a száját! Mitől volt olyan véres, mondja; maga állat!

— Az orrom vére folyott, instállom; kegyelmet kérek méltóságos...

— Pusztuljon innen, de hamar, aszondom!...

Özvegy Bojnyikné nem várta meg, hogy itéljenek véres eselekedetében. Még akkor, hogy elfogták, éjjel megfojtotta magát a köténye madzagával.

Pedig Kós vigyázott volt rá.

Gauthi

EGY este, ugyiban, — 1894-

Rieux Gaston mdek nélkül sétáltint-Lazare-on. Bőről a rossz szokásai ellenére ni, noha már kért, egyszer föl hét napig, s egy ügyi majd egy

Az idő szép, rettaretta cairói épp ugy nem gómit a többi mi viselt ember.

Egyszerre — Trinitéhez — vapu alól vágatározott, s oly nyugrajta keresztülha ex-miniszter a kszűkebb mellü lenebb embere l

Gaston, egy szkonstatálván, h

át szűknek találkisebb nála, s aalább három kévebbebb ütne, lis ex-miniszter, markába, hogy hanem készen a

utcai párbajára, az öklét, hogy fit. De mielőtt mozdulattal szabódt volna jobb égető tettvágyá

Doktorra. E század végé az emberek szlenni, a kik léptek. A doktderü és grácia.

— Nini, Gasto

— Milyen sze

— s rendelkezéslyezte a lábát.

— Ah ez igazkózás. Legalább

— Mihez?

— Parblue, a niszterséghez.

— E szerint a reggeli ujságok

— Ugyan, na el a tárcát?

— De még i

hogy már meg i

mara ma delben nünket.

— Ah, ez nem marától! És mos miér-re? Azt n

egyik legesillog tosbab haldoklás tatni.

— Nem szere komédiát látni. benne részem.

— Sajnos, én független ember ves miniszterem, gedje meg; hog Mit tudja ön; h

holnap?) Neküha en vogue a épp ugy ott ké minden premié

tos horizontalea

Oh, be szomor Doktor.

— A politika Emlékszik még; este felkiáltott: nyos, hogy az é Prudence vastag

— Ó, az régei — Igaz, nem honnan jövök. A tól.

Gauthier Margit halála

EGY este, ugy nyolc óra tájban, — 1894-et irtak akkor — Rieux Gaston minden érel és érdekek nélkül sétálgatott a Rue-Saint-Lazare-on. Bohémkorának eről a rossz szokásáról minden józansága ellenére se tudott letenni, uoha már kétszer volt miniszter, egyszer földmívelési, tizenhét napig, s egyszer gyarmatügyi majd egy fél éven át.

Az idő szép, az út jó, a cigarettareta caira volt, s a prince épp úgy nem gondolt semmit se, mit a többi miniszterséget nem viselt ember.

Egyszerre — közel járt a Trinitéhez — valaki, aki egy kapu alól vágatott ki, belé ütközött, s oly nyugalommal készült rajta keresztülhatolni, mintha az ex-miniszter a két világrész legszűkebb mellű s legpárhajképtelenebb embere lett volna.

Gaston, egy szempillantás alatt konstatálván, hogy a Macedóniát szűknek találó ur egy fejlett kisebb nála, s az erőmérőn legalább három kilogrammnyival kevesebbet ütne, mint egy normális ex-miniszter, nem dörmögte a markába, hogy „Neveletlen!” hanem készen az nap harmadik utcai párbajára, összeszorította az öklét, hogy hasba üsse a férfit. De mielőtt egy harmónikus mozdulattal szabad folyást engedett volna jobb karja és lába égető tettvágyának, ráismert a Doktorra.

E század végén már csak azok az emberek szoktak kedvesek lenni, a kik a tyukszemünkre léptek. A doktor maga volt a derű és grácia.

— Nini, Gaston!
— Milyen szerencse, Doktor,
— s rendelkezési állományba helyezte a lábát.

— Ah, ez igazán kedves találkozás. Legalább gratulálhatok?
— Mihez?

— Parblue, a tengerészeti miniszterséghez.

— E szerint ön nem olvasta a reggeli újságokat?

— Hogyan, nem vállalta volna el a tárcát?

— De még mennyire. Csak hogy már meg is buktam. A kamara ma délben leszavazott bennünket.

— Ah, ez nem volt szép a kamarától! És most, nem jön a premiér-re? Azt mondják, Bartet egyik legesillogóbb, legkáprázatosabb haldoklását fogja bemutatni.

— Nem szeretek egy nap két komédiát látni. S délelőtt volt benne részem.

— Sajnos, én nem vagyok oly független ember, mint ön, kedves miniszterem. (Már csak engedje meg, hogy így szólítsam. Mit tudja ön, hogy mit hoz a holnap?) Nekünk doktoroknak, ha en vogue akarunk maradni, épp úgy ott kell nekünk lenni minden premiéren, mint a divatos horizontaleaknak.

— Oh, be szomorú is az élet. — Doktor.

— A politika gyorsan vénit. Emlékszik még, mikor egy vidám este felkiáltott: „Csak az a bizonyos, hogy az élet szép, s hogy Prudence vastag!”

— Ó, az régen volt.

— Igaz, nem találná ki, hogy honnan jövök. A szegény Margittól.

— Gauthier Margittól!

— Gauthier Margittól! Tudja, hogy haldoklik.

— Olyan rosszul van?

— Bizony. A legvégit járja.

Már egy hét óta mindennap azt hiszem, hogy a karjaim közt hal meg. Tudja mit? Nagyon szép volna, ha felnézne hozzá. Jól is esnék szegénynek, mondhatom, mert meglehetősen el van hagyatva. De nekem sietnem kell a premiér-re.

— Itt lakik ebben a házban?

— Igen, a negyedik emeleten.

Addio.

— Vizontlátásra, Doktor.

Gaston, mikor elvált a doktoról, habozott egy kissé, mint a Paul Bourget hősei minden szivarra gyújtás előtt, de végre is elhatározta magát és felfaradt a negyedik emeletre.

Nanine nyitott neki ajtót.

— Ah, m'sieu Rieux — kiáltott fel hagyományos contralto hangján s ismert diszkrét bizalmasággal — hol jár ön, ahol még a madár sem jár?

— Hein, silányul vagyunk mi? — kérdezte Gaston a Vie Parisienne nyelvén.

— Bizony rossz bórben van.

Gaston körülnézett az előszobában.

— A berendezések nem épen heregi.

— Ó, hagyja el, Rieux ur! Ez még mind semmi, de mindennap a végrehajtó. Az ékszerék benn a néninél. Csehül vagyunk, — mondhatom.

— Hát a gróf?

— A gróf egy vén kupec. — 130 frankot küld neki havonta. Arra sem elég, hogy Prudence jól lakják vele.

— Mit? Prudence uzsoráskodik?

— Igen, azzal a pénzzel, amit a Margit ajándékaiból szerzett. Utálom ezt a kövört. Hiszen ha az ember csak a pénzre nézne... — Neked is tartozik?

— Uszik vagy négy hónapi bérem. No, de én nem panaszolom fel neki, szegénynek.

— Hm.

Ötven esztendővel ezelőtt Gaston benyult volna a mellényzsebéből a megfelelő számú aranyokért, most azonban megelégedett azzal is, hogy egy önkénytelen mozdulattal a szívéhez kapott, s azt gondolta magában:

— Erre még ráérünk.

Azzal bement Nanie után a Margit szobájába.

Margit egy agyonpárnázott amerikai különlegességen ült, mely szék, ágy és kanapé volt egy darabban, s melyet „kivá-natra” talán billiárd asztalnak is lehetett volna használni. Azzal volt elfoglalva, hogy a haját süttögette.

— Gaston! Ah, ez szép, nagyon szép. Milyen jó fiu.

Átkozottul meg volt változva. Ötven esztendővel ezelőtt Gaston azt mondta volna magában: — „Szegény leány!” — most csak azt gondolta: „Facies hippocratia!”

— Mit csinál mindig — kérde egy kereskedelmi levelező esendes részvétével.

— Egész nap Ohnet-regényeket olvasok — felelte Margit. — Oly szépek! S én úgy tudok sírni e szegény, büszke grófkisasszonyokon!

— Azért jöttem, hogy kivigyem a Bois-ba — szólta Gaston hirtelen elhatározással. — Betakargatom egy nagy bundába, ugy, — hogy nem fázhatik meg, oda kint kedélyesen megvaesorázhatunk.

— Istenem, milyen pompás is volna! De visszajövet nem tudnék feljönni a lépcsőn. Hagyjuk el, kedves barátom, ne is beszéljünk erről. Nagyon rossz a gyomrom. De talán Aix majd helyreállít megint. Mondjon inkább valami újságot. Mit tud Armandról?

— Ott voltam az esküvőn. — Nagy publikum, a püspök nagybácsi, ott volt a Saint-Gaudens is. A menyasszony ruhája egy chef-d'oeuvre...

S leírta ezt a remekművet kelendő részletességgel. Aztán így végezte:

— De, tudja-e, hogy majdnem elmaradt az esküvő! — A hozományban — ki hitte volna! — szép számmal szerepeltek török papírok és így az após ezeket a névértékben akarta átadni. — A vén Duval nem engedett, az após megkötötte magát, egyszóval az öregek marakodtak, Armand káromkodott s a menyasszony könnye úgy hullott, mint az őszi permeteg. Végre is megriadva a botránytól, 65 százalékban kiegyeztek.

— Szegény Armand.

— Belétörődött a dologban, — maga is tarthat versenystállót. Azt mondja, örül, hogy végre. De előre megmondom, Margit, a lovaira ne rakjon, mert gyalázatos gebék. Inkább kérjen tőle tip-eket.

— Azt hiszi, hogy meg fog látogatni?

— Hogyne! Fogadni mernék, hogy mielőtt megjön a nász-utról, az első dolga lesz magát felkeresni.

— Szép volna tőle és én meg is érdelem. Beláthatná, hogy végre is nagyon esinosan viselkedtem vele szemben.

— O, már tud mindent, Duval kisasszony. Házasága után a vén ember elbeszélte neki az egész történetét. S ekkor Armand rájött, hogy mily ostobaság lett volna, ha az első ötleténél marad. Képzelve csak, be akart kötni Varville-ba, párbajra, meg nem tudom mire gondolt, de aztán letett róla. Most már egész higgadtan gondolkodik a dologról. Belátta, hogy emigy okosabb.

— Bizonyára. De amugy — mennyivel szebb lett volna! Istenem, de boldog is voltam Ville d'Avry-ban! Kérem, nyissa ki az ablakot, oly nehezen lélekzem.

Kinyitotta az ablakokat, megigazította a párnát a beteg feje alatt s belenézett a kályhába, hogy jól é-e a tűz? Margit, — egy pohár vizet kért. Hozott neki és megkérdezte, hogy nem-e akar bevenni az orvosságból.

Mialatt szótlanul sertepertélt körülötte, Margit mosolygott.

— Különös — szólta aztán. — Mikor még egészséges voltam, sokszor álmodtam ugyanazt a dolgot. Azt, hogy haldoklom, hogy nem tudom felemelni a fejem, s hogy folyton egy fekete ruhás alak jár körülöttem, aki nekem nem látom az arcát. Ilyenkor rendesen felriadtam, s kábultságomban, ijedtségemben azt

Irta: AMBRUS ZOLTÁN

kérdeztem magamtól: „Vajon ki lehet ez a fekete ruhás alak?” Soha sem képzeltem volna, hogy ön lesz az!

S elkomorodott. Gaston megállt és csodálkozva nézett rá.

— Milyen furcsa is ez az ösz-szevisszaság, amit életnek neveznek — folytatta Margit. — Odaadjuk a szívünket egynek, két-tőnek, akármennyinek, vagy pedig gyötrődünk egyért, átengedjük a lelkünket majd ennek a vágynak, majd annak, szenvedünk és mulatunk, ahogy jön, s ezenközben észre sem veszünk valakit, akinek a véletlen az szerepet szánta, hogy mellettünk legyen a legnevezetesebbik órában. Mert most már tudom, hogy meghalok.

— Ne beszéljen ilyen esacsiságokat! — szólta Gaston. — Hová lenne a maga babonája, ha én most szürke ruhában volnék. Kötelességtudóan nevetett s nagy fesztelenséget tüntetve, — folytatva útját, hogy megigazítsa az egyik lámpát a tükrös asztalon.

Ez a színészkedés hatását tévesztette. Margit mintha nem is hallotta volna Gastont.

— Hogyis gondoltam volna én önmre?! — folytatta. — Mikor én mindig úgy láttam magam előtt, amint jókedvűen tenorizálta:

On dit ce qu'on veut
On fait ce qu'on peut..

De igaza van, ne beszéljünk erről. Beszéljünk vig dologokról. Tudja mit, zongorázza el nekem ezt a bolondságot:

Dieu fit l'amour et le vin bons,
Car il aimait la terre.
On dit parfois que nous vivons
D'une façon légère.
On dit ce qu'on veut,
On fait ce qu'on peut...

A szép napokat és Armandot juttatja eszembe.

Gaston vonakodott. Az az érzés fogta el, melynek hatása alatt a halottak közelében halkan beszél az egész környezet. De csak hitvány ürügyeket talált, s végre is engedelmeskednie kellett. A bolondság úgy hangzott, mint az a bizonyos dermesztő bordal Borgia Lukrécia-ban.

Margitnak két könnyeseppje folyt végig az arcán.

— Eh, minden midégy.

És kinyújtotta vézna karját a zsebkendőért. Gaston hozzá sietett, s közelebb akarta tolni az asztalkáját.

Margit intett, hogy nem kell. — Nem, nem akarom magam látni — szólta a kezi tükörre mutatva. — Csak a zsebkendőmet kérem.

— Szépen vagyunk — porolt vele Gaston. — Lássá, kár volt kikosaraznia; a Bois-ban sokkal vigabban lettünk volna.

S egy nem épen szerencsés fordulattal hozzáfogott, hogy elbeszélje neki a Bois-ban legutóbb lezajlott apróbb eseményeket. — Egy kiesít lerágalmazott mindenkét; tudvalevőleg ez a legmulatságosabb dolog a világon. Margit hátra dőlt a párnára s egyre ritkábban szólta közbe.

— Igaz, a szegény Nichetteről még nem is beszéltem magának. (Folytatás a 4-ik oldalon.)

Alkalmi darab

IRTA: ZÖLDI MÁRTON.

SZUPER színigazgató idegességé veszedelmes mértéket öltött, mikor Mezőtúron a mult század hetvenes éveinek elején a közönség két hétig távollétével tüntetett. Egy álmatlan éjszaka után kora reggel tünődve járkált a Dobogó udvarán a szinkörre avatott koesziszín előtt, a mikor Góliát Tihamér, a segéd-szerelmes lenge lüszterkabátban, vérvörös nyakkendővel s néhány színlappal a hóna alatt eléje toppant. Szuper a színigazgatók sajátos intuitívájával megsejtette, hogy a színész, ha korán kell, előleget kér. Be sem várta a kérés formális előterjesztését.

— Jól van, fiatalember, tudom, mit akar mondani, hogy még ma nem is ebédelt. Elhiszem. Vigasztalódjék, önön kívül sokan vannak, akik reggeli hét órákor még nem ebédelték. De mindegy. Itt van két forint. Ebédeljen, ha azt a dolgot olyan nélkülözhetetlennek találja. Szomorú tapasztalataim vannak ezen a téren. Az újabb színészgeneráció nagyon követelő ebéd tekintetében. Mindennap ebéd! Ez ellenkezik a hagyományokkal. Az én időmben... De hagyjuk. Másról akarunk beszélni. Egészen másról. Ön literátus ember. Ön, ha igaz, verseket is ír.

— Ami azt illeti, — válaszolta a segédszínész, vérvörös nyakkendőjét igazítva.

— Helyes. Volna-e kedve egy szindarabot írni?

— Ami azt illeti...

— Helyes.

— Van is egy nagyszerű témám, — mondotta a segédszínész, — Aba Sámuel vitézkötése.

Az igazgató türelmetlen mozdulatot tett.

— Psszt... barátom. Semmi Aba Sámuel. Történeti darabot nem adhatunk elő. Hiszen tudja, hogy a garderob zálogban maradt Kareagon. Hanem tudja mit, írjon egy népszínművet Rózsa Sándorról.

— Ami azt illeti...

Három nap alatt Rózsa Sándor szeretője című darab készen volt, lemásolva és kiszerepezve. A segéd-szerelmes becsületes munkát végzett. Felhajtott, összehordott mindent, ami a betyár-romantika szempontjából érdekes. Gondoskodott kellő mennyiségű énekről és táncról, s nem mulasztotta el alkalmas helyeken a drámai hatás fokozása céljából a görögötüzes táblákat beállítani.

És Rózsa Sándor, az elszánt haramia, mint színpadi hős kimozdította a közönséget közömbösségből. A premiért zsufolt ház nézte végig. Szuper áldotta a híres haramiát, aki épp akkortájt támadta meg bandájával Kistelek mellett a vasuti vonatot.

A betyár szeretőjét a darabban Zsófinak hívták. Ezt a szerepet Fekete Lili játszotta, a társulat fiatal szubrettje, aki özvegy Bokrosné lakott egy nagy parasztházban.

Bokrosné büszke volt lakójára, a fiatal színésznőre, aki olyan bübajosan tudott énekelni, hogy még a vénasszonyok szívét is megvette vele. Ott volt minden este a karzaton egész háznépével.

Nagyon érzékeny lelkű asszony volt. A legjobban neki is Rózsa Sándor tetszett.

— Az csak az igazi. Hej, de helyős volt, — mondotta könyeit törülgetve. — Hogy is tudnak ilyet kitanálni? — kérdezte naiv esodálkozással.

A premiért követő reggelen halkan betepegett a primadonna szobájába.

— Jaj, aranyos szentem, eszem a zuzáját, hát már fel tetszett kelni, talán már meg is tetszett fölöstökömlölni?

Aztán kedves bizalmasodással megölelte.

— Jaj, drága rozmaringszálam, újságot mondom ám. Vendégem érkezett. A boldogult uramnak a testvérbátyja, Bokros Dömötör. Messziről gyűtt. A Siralmaspusztán lakik. Nem is tetszik talán tudni, hogy hun van a Siralmaspuszta?

— Bizony nem tudom, — válaszolta a primadonna.

— Elhiszem, bazsaruzsám, nagyon elhiszem. Honnan is tudná, mikor éppen egy napi járóra esik. Onnat került elő az én kedves sógor uram. Birkákat hajtott. Mert, követem alássan, számadó-juhász. Nem hagytam nyugton az este, előjött velem a színházba. Aztán ma reggel aszonta, hogy nagyon szeretne valamit mondani a kisasszonynak, ha szíves lenne megengedni, hogy beljebb kerüljön.

— Nagyon szívesen.

A vén juhász ledobta a pitvarban a szűrét és kalapját s belépett a primadonnához. Szép szál ember volt, leomló fehér fürtökkel. A tömött, szürke szemöldök alatt két fekete szemgolyó villogott. A szemfőhéja tiszta volt, mint az esett hó, ami az egész arcnak nyugodt, barátságos karaktert adott. A primadonna érdekel nézegette a hatalmas pusztai alakot. Milyen más ez, mint a kiöltözött, kímáskirozott színpadi figurák. Ugyan mit akarhat?

Az öreg juhász nem sietett a mondanivalójával. Köszönt, végigsimította a bajuszát, aztán szinte csikorgó, kerges hangon így szólt:

— Ne tessék haragudni a kedves leányasszonynak, hogy így bolondjába beállított, de már nem tudtam megállani szó nélkül.

— Mit, kedves bácsi? — kérdezte a kis szubrett nagy kíváncsisággal.

— Hát az a Rózsa Sándort, — válaszolta a vén juhász. — Mert, könyörgöm alássan, úgy esett a sora, hogy az én kedves sógor-asszonyom tegnap este engem is elvitt a teátrumba. Nem is sajnálom, hogy ott voltam. Helyesen, rendesen ment minden. Nem látam én annál különbet világeletemben. Az igaz, hogy először voltam életemben ilyen alkalmatosságban. Szépen, ékesen szavaztak mindnyájan. Akárcsak a pap a szószéken. A leányasszony nőtája, már csak megmondom az igazat, ha addig élek is, még az én öreg szívemet is átmelegítette. De hát, ne tessék haragudni az igaz szóért, egy kis hiba még is csak akadt abban a tegnapi alkalmatosságban.

— Hiba? — kérdezte a primadonna.

— Hát igen, hiba. De nem is esodáalom. Honnan is tudnák azt maguk, amit rajtam kívül alig tud eleven ember. Aztán ide s tova már huszonöt esztendeje...

A vén juhász nagyot sóhajtott. Aztán folytatta:

— Hej, kedves leányasszony, azóta sok birkát nyirtak, sok eszmát elnyűttek és sok jámbor, keresztényhitű embert kisérttek ki az örök nyugalomra. Az én kedves hugomat, a Lidit is. Persze a kedves leányasszony nem ösmerte, nem is ösmérhette. No, hát pedig az volt a Rózsa Sándor szeretője.

— A maga huga? — kérdezte a primadonna mohó érdeklődéssel.

— Az az... Lidinek hitták, nem Zsófinak, ahogy maguknál szölgötték. Aztán, könyörgöm alássan, — az igazat mindig meg szabad mondani — nem ült az lóháton soha, nem sütött az el egy pisztolyt sem, ahogy maguk kieszelték. Csak éppen főzött, mosott, varrt, font, mint a többi vászonszeléd. No, meg a zsendicét szűrte le, mert juhsajtot készítettünk. Hanem az igaz, hogy szép volt. Nagyon szemrevaló, azt meg kell adni, az Isten nyugasztalja. Hamar jutott özvegyesre, mert mi türes-tagadás, az ura csizmaszárban halt meg. Ugy lőték agyon a zsandárok. Nem jó miatt. Megint haza került hozám. Ekkor kezdett Rózsa Sándor bomlani utána. Jött az nappal, éjjel, ahogy eszébe jutott. Egy darabig csak néztem békeséggel. Gondoltam, majd elunja, majd elmarad. Mert nem tetszett a dolog sehogyse. Elég volt, gondoltam, hogy az első ura a betyáréletre adta magát. Egyszer aztán, mikor torkig voltam, odaszóltam Rózsa Sándornak: "Hé, Rózsa Sándor, ide hallgass én rám, ne járj te a Lidi után, hagyj békében azt a menyecskeket. Ha hozzám jössz akárhanyadmagaddal, szívesen látlak. Birkát is ölkök nektek. Ha egy nem elég, kettőt. De Lidinek békét hagyj." Így mondtam neki szakasztottan.

A primadonna kíváncsian tudakolta:

— Hát Rózsa Sándor mit mondott?

— A Rózsa Sándor? Hát olyasfélét, hogy neki nem kommandíroz senki fia. Azt teszi, amit tetszik. Ha pedig nekem nem tetszik, hát tegyek róla. Így mondtam.

— Hát maga, juhász bácsi, mit szólt erre?

— Én? Hát megvallom az igazat, indulatba jöttem. Elkaptam a hirtelen méreg. Fölemeltem az ölmosvégű juhászbotot, aztán nagyon odaszóltam neki. Mi türes-tagadás, azt mondtam biz én: "Te, Rózsa Sándor, ne okvetetlenkedj, ha nem muszáj. Ide ne gyere többet, amíg én élek, mert Máriacsese, úgy fejbekölíntalak ezzel a bottal, hogy azon módon szemfedő alá bujssz."

— Ezt mondta neki?

— Igen, követem alássan, ezt mondtam neki.

— És mit tett Rózsa Sándor? — kérdezte a primadonna, egé-

szen kipirulva az izgalomtól.

— A Rózsa Sándor? Hát az is motyogott valamit, aztán odébb ballagott békeséggel.

— És nem jött többet vissza?

— Nem a', soha. Azaz hibásan mondom, mert a Lidi temetése után néhány héttel megest beállított. Ott is halt a karám körül. Tudakolta, hogy mi baja volt a Lidinek, hogy úgy hamarjában meghött?

A kis szubrett, aki igazi elragadtatással hallgatta ezt a pusztai drámát, sokáig szóltalanul nézte az öreg juhász szögletes arcát, melynek sötét, napsütötte színével a fehér hajfürtök olyan érdekes ellentétet mutattak. Aztán önkénytelenül tolakodott ajkára a kérdés:

— És maga, juhász bácsi, nem félt Rózsa Sándortól?

A vén juhász kissé előre hajolt, mintha nem jól hallotta volna ezt a kérdést, mely oly esodálatosan gyerekesnek, nevetni-valónak tűnt fel előtt. Félni? Hát honnan vegye a félelem érzését a pusztán lakó ember, aki soha semmiben nem szorul a fegyveresen szervezett társadalom védelmére, aki egyedül tölt napokat, éjeket Isten szabad ege alatt. Szeretett volna valami tréfásat, gunyosat válaszolni, de ettől visszatartotta az embersége. Csak ennyit mondott:

— Már hogy féltém-e? Könyörgöm alássan, ilyesmire nincs nekünk érkezésünk arra mifelénk a pusztán...

Gauthier Margit halála

(Folytatás a 3-ik oldalról.)

Tudja-e, hogy mi történt a szegény Nichett-el? Bizony már vége a féleves boldogság. A rokonszenves Gustave... kitalálja-e, hogy mit csinált a rokonszenves Gustave? A rokonszenves Gustave elikkasztotta a kliensei pénzét, megugrott Amerikába s itt hagyta a várandós feleségét, egy jól felszerelt ügyvédi irodával, meg egy sereg kifizetetlen számlával. Ezt nevezik szerelmi boldogságnak.

Margit mintha aludt volna. — Gaston tovább pletykázott. És egész regényeket mesélt el Saint Gaudens parókájáról meg a többi Saint-Gaudens-okról, mert újabb időben más Saint Gaudens-okkal is megismerkedett.

— A Saint-Gaudens család sokkal számosabb tagból áll, mint képzelné. Mondhatnám, mindnyájan Saint Gaudens-okká válunk, ha csak előbb nem halunk meg. Istenem, olyan keserves is azt elhinni, hogy nem vagyunk többé fiatalok... Margit, rosszul van! Margit! Hé, Nanine! Nanine!... Orvosért, gyorsan!

Egy félóra múlva, amint Nanine az előszobában a felöltőjét segítette rá, Gaston így szólt:

— Olympe-et mindjárt értesítem, s rögtön küldöm a cselédeimet is, hogy szolgálatodra legyenek. Nesze, a kisebb költségekért. A temetkezési vállalatnál a második osztályu temetést kell rendelni. Ha Giray gróf nem intézkedik, iné az addresszem.

MÁRTON.

izgalmától.
 dor? Hát az is
 aztán odébb
 zrel.
 többet vissza?
 Azaz hibásan
 di temetése u-
 megest beáll-
 karám körül.
 mi baja volt a
 hamarjában

laki igazi elra-
 tta ezt a pus-
 szótlánul néz-
 szögletes arcát,
 psüött színével
 olyan érdekes
 ak. Aztán ön-
 kodott ajkára a

hásh bácsi, nem
 ortól?
 kissé előre ha-
 jól hallotta vol-
 mely oly eso-
 sesnek, nevetni-
 előtt. Félni?
 a félelem ér-
 lakó ember, aki
 nem szorul a
 vezett társada-
 ki egyedül tölt
 sten szabad ege-
 olna valami tré-
 válszolni, de et-
 az embersége.
 diott:

tem-e? Könyör-
 smire nincs ne-
 arra mifelénk

Márgit halála

3-ik oldalról.)
 történt a sze-
 Bizony már vége
 ság. A rokonszen
 italálja-e, hogy
 rokonszenves Gus-
 szenves Gustave
 kliensei pénzét,
 ikába s itt hagy-
 feleségét, egy jól
 di irodával, meg
 tetlen számlával.
 relmi boldogság-

aludt volna. —
 pletykázott. És
 mesélt el Saint
 járól meg a többi
 ról, mert újabb
 Gaudens-okkal
 ett.

audes család sok-
 tagból áll, mint
 natnám, mindnyá-
 lens-okká válunk,
 nem halunk meg.
 keserves is azt el-
 m vagyunk többé
 it, rosszul van?
 anine! Nanine!....
 an!

mulva, amint Na-
 pában a felöltőjét
 ston így szölt:
 mindjárt értesi-
 üldöm a cselédei-
 olgálatodra legye-
 kisebb költségek-
 si vállalatnál a
 yu temetést kell
 ray gróf nem in-
 z addresszem.

Kálmánka osztott és veszített, aztán to-
 hoz...
 volna fel, leült a felelmetes sarokasztal-
 mintha hirtelen egy pohár pezsgőt hajtott
 tott beszélgetés után egy érezte magát,
 helyezte, a biró, aki a Klárkával folyta-
 kis szórakozásra s miután ezt Kázmér is
 hát tisztelettel szólította föl Bogdányt egy-
 tapasztalatlanabb Balázson. Az ifjuság te-
 veszítenek, azt visszanyerik a kártyában
 ban azt remélték, hogy amit Kálmánkán
 dore fejével kártyázhatnak, másrészt titok
 tüket, hogy a gögös Balázsszal, a jennesse
 is közjük ül. Egyrészt mert emeli önöz-
 megtiszteltetésnek vették volna, ha Balázs
 „mlattak” Kálmánkal, még nagyobb
 A két diák, akik csendes elragadtatással
 biztosan nyert.

De Bogdány, bár ritkán vasutazott, szin-
 ten nem volt mai gyerekek, s jól tudta, hogy
 besietni egy kártyaszobába, s le sem ülni
 az asztalhoz, hanem sebtiben rakni és állva
 nézni meg a blattokat, az biztos vereség, a
 millyet csak könnyelmű emberek érdemel-
 nek meg. Így ez nem megy. Okos ember de-
 várja előbb a kártya-hangulatot, lesi, míg
 a hatodik érzék, a kártya-ihlet, megszállja
 és foként arra vár, hogy „hívják” a mulat-
 sághoz. Akit erőltetni kell a játékhoz, az

— 68 —
 mér. — A dobrói birtok is végre kártyán
 uszott el, vagy nem? Valamit én is csak
 konyitok a dologhoz.
 Kálmánka a fejét rázta.
 — Te ehhez nem értesz. Lehetsz jó gazda,
 jó agarász, de kártyázni nem tudsz; kár-
 tyázni csak minden százezredik ember tud.
 Bogdány pedig ezek közé tartozik. Ez az
 ember, én mondom, kártyalángész, mert
 tudja abbahagyni a játékot. Ez nem ugrik
 be, ha rosszul megy, de ha jár neki a kár-
 tyá, félóra alatt mindenkit kifosztana. Ezek
 a legveszedelmesebb spilerek, akikben van
 sziv, ha ezer forinttal kevesebb van a zse-
 bükben, felállani és azt mondani: “Köszö-
 nöm, ma nem megy”. Mindenki más ilyen-
 kor a pénze után szalad, hogy “no csak egy
 negyedórát”, “no csak még egy tourt” s a
 végén úgy beuszik, hogy a füle botja sem
 látszik ki-belöle. De valahány nagy kártyás
 van, annak mind ez a rendszere: gyávanak
 lenni, ha nem megy, vakmerőnek, ha a kár-
 tyá jár, mert e metódus józan számítás
 alapszik, azon az egy tételen, hogy az em-
 bernek vannak szerencsés és vannak szeren-
 csetlen napjai, amit a közéletben a journa-
 liére szóval fejeznek ki... Egyszerű dolog
 ez nagyon és mégis minden százezredik em-
 ber, ha meg tudja cselekedni. De ez a Ba-

gyűfti valamennyiüket, aztán lemegy a bo-
 nik? szepegett Klárka. Talán apja össze-
 a jó, ha farkasszagot érez. Vajjon mi törté-
 bogott s oly mérgesen horkant egyet, mint
 ott, csak esibukájával kezében föl és alá ro-
 Az öreg Balsai negyedóráig szót sem szó-
 ki szeme előtt.
 most hirtelen tündért fényben ragyogott lel
 nem kuglizott, de ez az egyszerű szórakozás
 non bábkora dobámi... Soha életében
 Micsoda boldogság lehet, a szép öszi déluta-
 szopora lépékek siettek a kuglizó felé...
 szosan tekintett ki az ablakon: a fiuk már
 megve várta, mi fog történni. Szeme pana-
 A kisasszonyka tehát megállott és szivte-
 laddó. — Te itt maradsz!
 — Alji! — harsogta még egyszer a csa-
 lincsról.
 Klárka megdermedt: keze lesiklott a ki-
 — Alji!
 Kázmér egyszerre elkiáltotta magát.
 ház kisasszonya a kuszobhoz ért. Balsai
 megédi őket a sűrű drotkerítés. Amint a
 lódnék az agarak iránt, a nyulaktól pedig
 kai között lehetett volna. Azok nem érde-
 na érte valamit, ha már a virágos kert fács-
 kóján, nyomban Klárkával, aki adott vol-
 után nézzen. Csendesen kibicegett hat man-
 tén elszertüdnék látta, hogy a kortosai
 is. Titusz is, Bertalan is és az asszony szin-
 — 72 —

— 69 —
 lázs érte: elveszít ezer forintot, fölkel, egy
 pohár sört iszik és Hupkánéval táncolja a
 négyest. Jakab legyen a nevem, ha még
 egyszer leülök vele játszani. Ez, ha megy,
 neki, elnyerhette volna mindenemet és vég-
 re is, én se lopom a pénzemet!
 Mérgesen odébb állott, dörmögve, hogy
 ilyen rokonsággal áldotta meg a világ, ké-
 pesek rá, hogy egy éjjelen elvegyék tőle
 azt, amit fáradságos évek hosszu során át
 harácsolt össze.
 IV.
 A Balsaiak haditanácsa az első vereség
 után két hét múlva a mohos kurián újabb
 konventikumot tartott. Ott voltak vala-
 mennyien a derék levették, kivéve Kál-
 mánkát, akinek egyelőre elég volt a mulat-
 ságból. Ő okos és higgadt ember volt és
 érezte, hogy mesterére talált a fiatal Bog-
 dányban, célszerűbbnek vélte tehát, hogy
 kiálljon az utjából. Ő különben sem volt tul-
 szenvedélyes agarász s inkább csak azért
 vett részt a kutyaheccben, mert az alkalmat
 nyújtott egyikét kártyapartiera.
 Az urak délelőtt a deres gyöpon három
 nyulat fogattak, azután bevonultak az ebéd-
 lőbe, amelyet azon a réven, hogy négy hi-
 vatalosan leszerelt mordály, egy rozsdás
 pajzs és egy inzurrekciós kard lógott ben-

vetett rájuk. Kimment már Álmós is, Izidor Kazmér csak jött fel és alá, és ügyet sem teremtett.

Kiosontak a viharfelhőkkel terhes fegyver-hajtották magukat és egy-kettőre sorban példáját. Mit lehetett tenni: szépen meggett a beunrekedteknek, hogy kövessék tüztől, már kinn is volt a tornácra és intefefe ellenére úgy felt a papájától, mint a küköt megmadrágnál. Az ifjú, aki deres megfordítja a csibukját és képes valamelyi-an, hogy ha soká ingerlik Kazmért, az a Balsai családban, jól tudták mindannyi-a szobordináció, amint tudjuk, nagy volt nagyságára. — Magam fogok határozni!

— Elmehettek, — dörögte oda Kazmér családjára.

A garda felállott és tévőn nézett a pater Dühösen felkelt és föl-alá járt egy párszor a Balsai nevet viseltek!

— Nem vagytok rá érdemesek, hogy gesen. — Erdőjétek a pokolba! — kiáltotta mér-ami meg jobban felbőszítette a család fejét. Egy párszor szörnyen próbáltak tiltakozni, tek a pokolba!

— Semmi hazaiak vagytok! Higgyétek meg, hogy vagytok! Pipadobányt sem értek! Erdőjé-levél az asztalra és így szólott:

— 71 —

ne, fegyverteremnek szerettek hívni. Minek utána hétfogásos ebédet ettek volna végig. Kazmér célszerűnek tartotta, hogy az értekezletet megnyissa. Az ülésen az urakon kívül résztvehettek még Balsai-mama és Klárka is, azonban szavazati jog nélkül.

Az ágótai agár esete most már nehezebbnek látszott, mint azelőtt, — hiszen az egyik fontos kártya, Kálmánka, ki volt játszva és hatástalanul-veszett oda. Álmós, aki egyszer a Két oroszlánban fejével esett le a lépcsőházban, ismét az agyonütés mellett szavazott, míg Töhötöm a zsbkendővégről való párbaj mellett tört lándzsát. Ez az egyetlen célravezető és lovagias eljárás, vélte, s most már haladéktalanul el kellene fogadni. Éppen azért össze is irta már apró cédulákra a jelen volt férfiak neveit, tessék, itt vannak a kalapjában, szépen összegyöngyölve, csak ki kell huzni egyet... Ő majd huzni fog...

Megint egy csomó kalandos terv került napvilágra, de egyiknek sem volt többsége. Az urak buzgón szopogatták a csibukok gombját, de bizony nem tudtak semmit sem kiszívni belőle.

Kazmér eleintén jóindulatúan, aztán haragosan kezdte őket biztatgatni, hogy szedjék össze a sütnivalójukat, de eredmény nem volt, Kazmér egyszerre leütött az ök-

— 70 —

vább robogott a vasút, Balázshoz ért, megint tovább zakatolt s apró portyázások után ismét a mesterhez került. Most jobban sikerült neki a dolog: a közel méternyi magasságu kártyacsomagból egyre nyolcasok kilencesek röpültek ki s a pénz tölt a bankba. Amikor már vagy nyolcszáz forint volt a tőke, Kálmánka Balázsnak kiment oda a kártyákat, hogy en suite folytassa az üzletet. Bogdány azonban tagadólágg intett. Látta, hogy nincs szerencsében s azért megpróbálta, hogy az osztás során változtasson. Ezt úgy mondják passe la main, vagyis a bíró nem kért egyelőre kártyát, hanem cigarettára gyújtott és úgy nézte, hogyan próbál az egyik ifjú megbirkózni Kálmánkával. A kártyacsomó egyszer körülutazta az asztalt s aztán Balázs újra lapot kért.

Kazmér arra felellant; most következnek a bedőlés.

Balázs elvesztette az első tételt, aztán megkettőzte az összeget és megint elvesztette. Harmadik kísérletnél aztán három nagyobb bankót vett ki és föltette.

— Nyolg, — mondotta Kálmánka olyan hangon, mint ahogy a pék két krajcárt két egy zsemlyéért.

Bogdány ezt is elvesztette. Nem szolt semmit, aztán kivett a tárcájából egy szil-

— 66 —

vart.

— Mennyit tartasz? — kérdezte a bankár.

— Nem kérek több kártyát... Elég volt.

Fölkelt és leült egy szomszéd asztalhoz krajeáros kalábriaszt kibicelni. Később átment az ebédlőbe, megivott egy pohár sört és újra a táncterembe lépett. Éppen négyesre harangoztak be. Egy idősebb, meglehetősen kövér, vidéki dámának nem akadt táncosa s ezzel párhuzamosan — mint rendesen — egy pár hiányzott. Balázs gyorsan felhuzta a keztyűjét és felkérte az éltebb hölgyet...

A két ifjú agarász ezalatt végérvényesen kidőlt s így a játéknak vége lett.

Kálmánka odament Kazmérhoz, a kártyakirály arcára sötét felhők gyülekeztek.

— Jó testvérek vagytok ti, — dörögte, selyemsipkáját zsebébe gyűrve, — köszönöm az ilyen munkát.

A nesztor csodálkozott.

— De hiszen nyertél... — mondotta. — Legalább ezer forintot elvittél tőle... Ez is valamelyes napidij, vagy mi? Hálával tartoznál nekünk s ahelyett dörögysz...

A mester legyintett kezével.

— Mit érted azt te? — vetette oda mérgesen.

— No engedj meg, — tiltakozott Káz-

— 67 —

Karen

VOLT egyszer egy leány a Krarup koresmában, akit Karennek hívtak.

Egyedül ő szolgált fel, mert a koresmárosné csak ide-stova jöttment és mindig a kulesait keresgélte. Pedig sokan jöttek a Krarup koresmába.

A környékbeli parasztok minden különösebb ok nélkül az ivóban gyűltek össze, mikor a hosszú őszi esteken sötétedni kezdett. Utasok és vándorlók is betértek, megkékült, szétől kifújt areokkal, hogy valami meleget kapjanak, ami tartsa bennük a lelkét a legközelebbi koresmáig.

De Karen mindent elvégzett maga is, bár nagyon lassan járt-kelt, mintha sohasem volna neki sietős dolga.

Kicsi és vékony volt, fiatal, mindig komoly és hallgatag, — úgy, hogy az utazó ügynökök nem mulathattak vele. De a komoly emberek, akik komoly szándékkal jöttek a koresmába és sokat adtak rá, hogy a kávé forrón és gyorsan szolgálják fel, annál jobban dicsérték Karen-t. És mikor tálcájával a vendégek közé suhant, csodálatos ügyességgel kerülte ki a nehézkes daró-alakokat, hogy utat kapjon köztük, mindenki utána nézett, annyira bájos volt.

Karennek olyan nagy szürke szemei voltak, melyek ha maguk elé néztek, akkor is, mintha nagyon messze látnának; szemöldökei annyira ivesen hajlottak, mintha mindig csodálkoznék.

Azért az idegenek azt hitték, hogy nem érti meg jól, amit kérnek tőle. De nagyon jól is megértette és sohasem tévedett. — Mindamellet volt valami különös benne, mintha a messze távolba nézne, vagy mintha hallgatónak, mintha várna, mintha álmodnék.

A szél nyugatról jött a sik lapály felől. Sokáig esapkodta, hen tergette egymáson át a távoli tengeren a nehéz hullámokat. — Habtól és tajtéktól nedvesen vette magát a partra, de a zátony magas fővényében, a hajlós homoki nád közt kiszáradt, poros lett és mire a Krarup koresmához ért, annyira elfáradt már, hogy alig tudta felszakítani az istálló ajtaját.

De mégis csak felnyitotta, teljes erejével betöltve a tágas szűrűt, nekifeszült a konyhaajtónak, mely alig volt betéve, míg végre a nagy légnomástól felnyílt az istálló másik ajtaja is. Most már győzedelmesen üzhette játékát a nyugati szél. Eloltá a gerendáról lecsüngő lámpát is. Lekapta a szolgálka kalapját és kirepítette a sötétbe, a terítőket a lovak fejére terítette, egy fehér tyukot a gerendáról egyenesen beleröpített a vödörbe. A tyuk kiabált, a szolgálka káromkodott és a lovak nyugtalanokdtek, acél patkóikkal szikrákat vetve a kövezeten! Még a rucák is hápogni kezdtek, amint a jászol körül állva lesték, hogy a lehulló zabszemeket felkapkodhassák. Mindenbe belevegyült a szél pokoli zugása. Végre bejött egy pár ember az ivószobából, hátukkal be-

tölték az ajtókat, mialatt nagy agyagpipáikból csak úgy repültek szét a szikrák.

Azután a szél lerohant a hangás síkságra, végigsüvített a hosszú vizárkok felett és nekiment a postakocsinak vagy fél-mérfölddel a koesma előtt.

— Ejjnye, de nagyon siet, ha a Krarup koresmába akar érn! — dörmögött Anders, a postakocsi és az ostorával végigvágott az izzadt lovakon.

Mert már vagy huszadszor becsátotta le a postatiszt az ablakokat, hogy siürgesse a kocsi-t. Első felszólalása csak barátságos meghívás volt a koresmába egy kávépuncsra, de azután mindig kevesebb lett a barátság és ha az ablak egy csattanással leereszkedett, csak néhány rövid megjegyzés hallatott ki a kocsisról és a lovakról, amit Anders nem igen szívesen vett.

Ezalatt a szél egész a földhöz lapulva kuszott tovább és olyan hosszsan, fájdalmasan sóhajtozott, a száraz hangafü között! Holdtölte volt, de az ég felhős, úgy, hogy csak valami kis fehéres, ködös fény áradt szét az éjszakában.

A Krarup koresma mögött feküdt a sötét turfaláp, fekete tőzegrovátkáival és mély, veszedelmes árkaival. Az apró hangafüesomók közt egy helyen zöld fü verte fel magát, mintha ut volna; pedig nem ut volt, mert a fü ép egy turfaárok szélén nőtt mely szárazabb volt mint a többi, de mélyebb is.

És a fü között egészen elapulva egy róka feküdt és leselkedett, mialatt a nyul könnyü lábball futkározott ide s tova.

A róka könnyen kiszámíthatta, hogy a nyul nem tehet már nagy kerülőt buvóhelyétől ilyen késő este. Vigyázva dugta ki a hegyes orrát, hogy áttekinthesse a helyzetet és mialatt a szél irányában tovább osont, hogy egy jó helyet keressen, ahonnan megláthassa, hogy hol fog a nyul megpihenni: önelégülten gondolta, hogy a rókák mégis csak mindig ravaszabbak lesznek és a nyulak mindig ostobábbak.

Bent a koresmában szokatlan élénkség uralkodott; egy pár utazó-ügynök nyulgerincet rendelt s az asszonynak megint a konyhában kellett kint lennie. Szerensétlenségére éppen mostan jött ki az ügyvéd és a koresmárossal akart beszélni, de az elment a városba árverésre és így az asszonynak kellett átvenni a hosszú üzenetet és egy igen fontos levelet, mely már is megzavarta a fejét.

A kályha mellett egy idegen ember állt, olajos ruhában s egy üveg szódavízre várt. Két borke-reskedő már háromszor kért konyakot a kávéhoz. A szolgálka üres lámpáját tartotta és egy hosszú sovány paraszt aggodalmas pillantásokkal követte Karen minden mozdulatát; 63 órét kellett neki visszaadni pénzéből.

De Karen minden zavar, minden sietség nélkül járt-kelt. — Csodálatos, hogy milyen pontosan számon tartott mindent. —

Nagy szemei és csodálkozó szemöldökei a szokottnál is várakozóbb kifejezést öltöttek; finom kis fejét nyugodtan, merevén tartotta, mintha mindez egy cseppet sem zavarná meg gondolataiban. — Kék vászon ruhája egy kicsikét szűk volt s a gallér bevágódott a nyakába, keskeny ráncot okozva a bőrön, éppen a haja alatt.

— Milyen fehér bőrük van a paraszt lányoknak — mondá az egyik halke-reskedő; fiatal emberek voltak s műértőleg beszéltek a Karen szépségéről.

Az ablaknál álló férfi felnézett az órára és megszólalt: Még jókor érkezik ma a postakocsi.

Kint a kövekes udvarról behallatszott a kocsi-zörgés, az istálló ajtaja felnyílt, mire újra beszabadult a szél, kinyitogatta az ajtókat és lecsapta a füstöt.

Karen kisuhan a konyhába ugyanakkor, midőn az ivószoba ajtaján belépett a postatiszt és sok jó estét kívánt.

Magas, szép férfi volt, sötét szemü, fekete szakállu és rövid göndör haja. Gazdag dán egyenruhája pompás vörös posztóból készült és széles vállgallérral is volt díszítve. Az asztal felett lógó kék olajlámpa szegényes világa előszeretettel látszott rávetődni a vörös színre, mely annyira elütött a sötét árnyalatoktól itt az ivószobában. És a magas alak kis göndör fejével, széles gallérjával és hosszú vörös köpenyegével úgy ment át a szobán, mint a szépség és a pompa csodálatos megtestesülése.

Karen gyorsan bejött a konyhából tálcájával. Fejét lehajtotta, hogy arcát ne lehessen látni, míg egyik vendégtől a másikhoz sietett.

A nyulgerincet a két halke-reskedő elé tette, egy üveg szódavíz hozott az utazó-ügynöknek aki bent ült a belső szobában. Azután az aggodó parasztnak egy fagygyu-gyertyát nyomott a kezébe s mialatt újra kiosont a konyhába, odanyújtotta a 63 órét a kályha mellett álló idegennek.

A koresmárosné kétségbe volt esve, végtére ugyan megtalálta a kulesait, de most meg az ügyvéd levelét vesztette el.

A mellett az egész koresma fel volt indulva, mert senki sem azt kapta, amit kért, s mindenki az egymás zavarába vágva kiabált. Az utazó-ügynök egy csengővel folytonosan esengetett, a halke-reskedők hargosan nevettek a nyulon, mely szétvetett lábakkal feküdt előttük a tálon, az elke-seredett paraszt pedig a vállára ütött a koresmárosnének a fagygyu-gyertyával és hangosan követelte a 63 órét. És ebben a reménytelen zavarban Karen el-tűnt nyomtalanul.

Anders postakocsi a bakon ült, a szolgálka a kapunál áll és várta, hogy becsukhassa, a két utas türelmetlenkedni kezdett a kocsiban, a lovak toporzékoltak, mert nem valami mulatságos volt itt állani, mialatt a szél az istálló ajtaján keresztül fútyult.

Végre bejött a postatiszt, a kire vártak. Nagy köpenyét a karjára vetve hozta s amikor

Írta: KIELLAND SÁNDOR

a kocsihoz lépett, bocsánatot kért a késedelemért. A lámpa arcába világított, nagyon melege lehetett, amit különben maga is bevallott egy mosoly kíséretében.

A kapu felnyílt és a kocsi elrobogott. Anders lassan hajtott, most már nem volt sietős az ut. néha-néha egy-egy oldalpillantást vetett a posta-tisztre, aki nyugodtan ült mellette, magában mosolyogva, mialatt a szél a haját összecibálta.

Anders kocsi is mosolygott a maga módja szerint. Kezde érteni a dolgot.

A szél utána rohant a kocsi-nak az utfordulóig, azután újra a síkságra vette magát és olyan különösen sóhajtozott, jajgatott a száraz hangafü között. A róka buvóhelyén leselkedett. Minden rendben volt, a nyulnak nemso-kára ide kellett visszatérnie.

Bent a koresmában Karen ezalatt újra előkerült s a zavar lecsillapodott. Az elke-seredett paraszt csakhamar megszabadult a fagygyu-gyertyától s megkapta a 63 órét, a kereskedő-ügynök a nyulgerincét.

A koresmárosné egy kicsit panaszkodott, de nem szidta Karen-t. Ki is merte volna Karen-t bántani?

Halkan, minden sietség nélkül ment ide-oda s a barátságos nyugalom, mely lépteit követni szokta, újra elterült a hangulatos, fél sötét ivószobában. A két halke-reskedő, kik megittak egy pár pohár konyakot a kávéhoz, el voltak ragadtatva.

Karen kissé szívesebb volt, — mint rendesen, — egy félig rejtett mosoly ült ajkain és mikor egyszer fölemelte szeméit, a két férfi egészen átmelegedett a tekintetétől.

De mikor Karen észrevette azt, hogy pillantásaik követik őtet, kiment az ivóból a másik szobába, hol az ügynök ült és evett, és a teáskanalakat kezdte törölgetni.

— Látta a postatisztet? — kérdezte az egyik teázó a másiktól.

— Nem, csak egy pillantást vethettem rá, rögtön visszafordult, amidőn belépett — felelte a másik tele szájjal.

— Ördögös legény. — Tán-coltam a lakodalmán.

— Ugy? — Hát házas?

— Persze — Lemvigben lakik a felesége, két gyermekük is van. Az asszony az ulstrupi koresmáros leánya volt és én véletlenül a lakodalma napján érkeztem oda. Hajh, de vidám egy este is volt az. Képzheti.

Karen leejtette a teáskanalát és kiment. Nem hallotta, hogy mit kiáltanak utána az ivószobából. A kerten át a szobájába futott, becsukta az ajtót és félig eszméletlenül kezdte rendezni az ágyat. Szemei a sötétbe meredtek, fejét kezébe szoritotta és kínosan sóhajtott. Nem értette. Nem értette...

De mikor hallotta, hogy olyan panaszosan kiált utána a koresmárosné: Kérem! — Kérem, Karen, — akkor felugrott és kiro-(Folytatás a 8-ik oldalon)

AZ IDŐGÉP

IRTA: H. G. WELLS.

— Mikor megvizsgáltam, ki-tűnt, hogy a palota esakugyan porcellánból épült, s homlokzatán ismeretlen betűkből feliratot vettem észre. Elég bolondul azt gondoltam, hogy talán Weena segítségével megfejthetem a felirást, de hamarosan megtudtam, hogy az irásnak a pusztá gondolata sem fordult meg soha kis agyvelejében. Azt hiszem, egyáltalán véve sokkal emberibbnek tartottam a kis Weenát, mint valójában volt, talán azért, mivel kedélyében oly sok emberi vonást találtam.

— A kapu hatalmas szárnyai nyitva álltak, s össze voltak töredeve. Belépve, a megszokott csarnok helyett hosszú folyosóba jutottunk, amelybe számos oldalablakon hatolt be a világosság. Első gondolatom az volt, hogy muzeumba jutottunk.

— A cseréppel kirakott padozatot vastag porréteg borította, s ugyanilyen szürke takaró vonta be a legváltozatosabb dolgok gazdag gyűjteményét. Majd észrevettem, hogy a terem közepén valami óriás csontváz alsó része van elhelyezve. Furcsa rideg látvány volt. A ferde lábokról megállapítottam, hogy valami a megatheriumhoz hasonló kipusztult lény lehetett. A koponya a felső csontokkal mellette hevert a földön a vastag porban s egy helyütt, a hol a mennyezet hasadékan behullhatott az eső, mélyen ki volt vájva az egész csontváz. Távolabb a folyosón egy brontosaurus hatalmas csontváza volt. Jól sejtettem, hogy muzeumba jutottam. Közelebb menve az oldalfalhoz, ferde állványokra bukkantam s mikor a vastag porréteget elsöpörtem, észrevettem a mi korunk ismert üvegszekrényeit is. Bizonyos, hogy légmentesen voltak elzárva, mert tartalmuk jórésze szépen megmaradt.

— Nyilvánvaló volt, hogy South Kensington végső napjainak romjai közé jutottunk! Itt bizonyára a muzeum őslénytani tára volt, melyben mindenesetre nagyon gazdag gyűjteménye volt az ásatag állatoknak, bár az enyészet elkerülhetetlen folyamata, amelyet egy időre sikerült megakadályozni, s amely a baktériumok és a gombák kiölése következtében erejének kilencvenkilencedrészét elvesztette, végtelen lassan, de végtelen biztosan emészette a gyűjtemény összes kincseit. Néhol ott volt a nyoma kis emberkéimnek is a ritka ásatagok között, amelyek összetördelöztek és elfoszladtak a támasztó sodronyosövek fölött. S itt-ott, ha jól sejtettem, a morlockok merészen kimozdították helyükből a szekrényeket is. A folyosón még csend uralkodott. A vastag porréteg eltompult lépteink zaja is. Weena, aki egy ideig megállt bámulni az egyik szekrény üvegfenekén levő tengeri sünt, miatlant szerteszét nézegettem, hirtelen mellettem termett s megállt, nyugodtan megfogva kezemet.

— Eleinte annyira meglepett egy értelmes korszaknak ez az

ősregi emléke, hogy nem is gondoltam rá, mi mindenre nyújthat alkalmat ez a gazdag lélet. Egy ideig szinte megfeledeztem még az időgépről is.

Tovább vizsgálódva rövid másik folyosóba jutottunk, mely az elsőt keresztezte. Ugy látszik, ebben ásványtár volt, s amint megláttam egy kékötömböt, rögtön a lőporra gondoltam. De sehogysen tudtam salétromot, vagy valami salétromos sót találni. A mineralogiában nem vagyok specialista s ezért csakhamar tovább folytattam utamat egy romladozófélfen levő oldalfolyosóban, mely párhuzamosan futott azzal a csarnokkal, melybe legelőször beléptem. Ez nyilvánvalóan a természetrajzi tár volt, de a benne levő gyűjtemény régesrége a felismerhetetlenségig elváltozott. Ráncos, fekete csomók, melyek egykor kitömött állatok lehettek; kiszáradt mumiák a hajdanta spiritusszal telt, de most már üres korsókban; barna porhalmok kipusztult növények emlékek: ez volt minden! Ezután egy valósággal kolosszális méretű folyosóba értünk, mely azonban nagyon rosszul volt megvilágítva. Arról a végéről, ahol belejutottunk, szelid lejtéssel futott lefelé. Egyenlő távolságokban fehér gömbök lógtak alá mennyezetéről (legnagyobb részük hasadozott, töredezett volt), jelölül annak, hogy a folyosót eredetileg is mesterséges uton világították. Itt már inkább elemekben voltam, mert jobb-balra hatalmas géptömegek nyultak a magasba. Mind nagyon meg volt rongálva, sok összevissza volt törve, de volt egy pár szép, teljes gép is közöttük. Arra gondoltam, hogyha szerkezetekkel megismerkedem, szert tesztek oly erőre, amelyet eredményyel felhasználhatok a morlockok ellen.

— Egyszerre csak mellettem termett Weena. De oly egyszerű, hogy szinte megijesztett. Ha ez nem történik, talán észre sem vettem volna, hogy a folyosó mindvégig lejtős volt. Az a vége, ahol beléptem, egészen a föld színe fölött volt, s néhány hasadékszerű ablakon nyert világosságot. De amint tovább haladtunk a folyosón, a föld egyre közelebb jutott ezekhez az ablakokhoz, úgy-hogy a vége felé valósággal nem volt egyéb a folyosó, mint egy üreg, amelynek peremén keskeny vonalban szűrdött keresztül a nap fénye. Már jó előre jutottam a folyosóba, tapogatva a gépeket, s annyira elmerültem a vizsgálódásba, hogy a fény fokozatos gyöngülését észre sem vettem, míg Weena egyre növekvő félelme rá nem vonta figyelmemet. Ekkor észrevettem, hogy a folyosó egyre lejtősebb lesz s végül sűrű sötétségbe vesz bele. Megálltam, s körülnézve láttam, hogy a porréteg is vékonyabb s nem oly egyenletes, mint a folyosó elején volt.

— Közelebb a sötétséghez pedig úgy látszott, hogy számos keskeny kis lábnyom van benne. Erre hirtelen meglevenedett ben-

nem az az érzés, hogy a morlockok közvetlen közelünkben vannak. S ekkor lejjebb a folyosó távoli sötétségben sajátságos topogást hallottam s ugyanazt a különös zajt, amelyet ismertem már a kut mélyéből.

— Kézen fogtam Weenát. Majd hirtelen gondolatától megkapatva, eleresztettem Weena kezét s odafordultam egy géphez, melyről egy emelőrudféle nyult ki. Felkapaszkodtam az állványra s meg ragadva az emelő rudat, teljes erőmből lefelé kezdtem húzni. Egyszerre csak Weena, akit az oldalfolyosó közepén hagytam, sírándozni kezdett. Nagyon pontosan itéltem meg az emelőrud erejét, mert a rud egy perenyi erőfeszítés után letört s mire visszamentem Weenához, oly dorong volt a kezemben, amely nagyon is elég volt bármely morlock koponyájának, akivel esetleg találkozhattam. Neki is indultam volna egyenesen a folyosó sötétségének s lemeszároltam volna azokat a fenevadakat, akik ott mozogtak, de nem volt szívem Weenát magára hagyni, aztán meg arról is meg voltam győződve, hogyha nekilátok vérszomjaim csillapításának, könnyen időgépem vallhatja a kárát.

— Nos tehát, félkezemben a vasdoronggal, félkezemben Weenával visszaindultam, ki ebből a folyosóból s beléptem egy másikba, egy még tágasabbba, amely első pillanatra rongyos zászlókkal teleaggatott katonai kápolnára emlékeztetett. De csakhamar láttam, hogy a barna megszensegett rongyosomók, amelyek oldalfalain fityegtek, elpusztult könyvek maradványai voltak. Régesrégén darabokra foszladoztak már ezek a könyvek s a nyomtatásnak nyoma sem maradt meg rajtuk. De itt-ott meggömbült táblák és töredezett ére-lapok voltak, amelyek ékes némasággal hirdették a könyvek történetét...

— Majd szűk lépcsőhöz értünk, mely újabb folyosóra vezetett, hol valamikor a technikai vegyészet osztálya lehetett. Ide érve nagyon kezdtem bizakodni, hogy hasznos fölfedezésekre lesz alkalmam. Kivéve az egyik szögletet, ahol a mennyezet beroskadt, ez a folyosó ép állapotban maradt meg. Mohó kíváncsisággal léptem oda minden egyes feltöretlen szekrényhez. S végre egyikben, a mely kétségkívül légmentesen volt elzárva, egy skatulya gyufát találtam. Mondhatatlan kíváncsisággal próbáltam meg a gyufákat. Pompásan égtek. Még csak át sem nedvesedtek. Odafordultam Weenához.

— Tánco! — kiáltottam rá az elölk nyelvén, — mert most már csakugyan van fegyverem azok ellen a borzalmas teremtések ellen, akiktől félünk.

— S erre ott, az elhagyatott muzeumban, a vastag, puha por-szőnyeg fölött, Weenának rengeteg öröme, eljártam ünnepiesen egy bonyolult táncot, füttyörészve oly vígán, amint tőlem teltet,

a The Land of the Leal melódiáját. Részben szerény kánkánt jártam, részben andalgót, részben körtáncot, részben eredeti mozdulatokat is kevertem táncomba. Hiszen tudjátok, hogy természetnél fogva meglehetősen találekony ember vagyok.

— Ha elgondolom, elég különös dolog, hogy ez a skatulya gyufa annyi beláthatatlan esztendőn keresztül megmenekült az enyészettől. De bármint volt, rám nézve óriási szerencse volt, hogy így esett.

— Azonban, különösnek elég különös, találtam ennél még varatlanabb dolgot is: kámfort. Lepecsételt korsóban akadtam rá, melyet annak idején, azt hiszem tiszta véletlenségéből, valósággal légmentesen pecsételtek le. Eleinte azt hittem, hogy finom viasz s hogy megbizonyosodjam, óvatosan szétörtem az üvegedényt; de szaga félreismerhetetlenül rávallott a kámforra.

(Folytatjuk.)

Karen

Folytatás a 7-ik oldalról. hant a kerten át, ki a ház mögött elterülő síkságra.

A félhomályban a keskeny zöld fücsik végigkigyózott a száraz hangafü között, mintha ottan ut lenne, pedig veszedelmes volt utnak képzelné, mert a fü ép a mély turfaárok szélén nőtt.

A nyul felrezzent a füből, — egy nagy zuhanást hallott. — Aztán nagy ugrásokban rohant tovább, majd felgömbült háttal összelapulva, majd csodálatosan, hosszan elnyulva futott át a füvek felett. A róka kidugta hegyes orrát és meglepetve nézett a nyul után. Nem hallotta a zuhanást, mert művészetének leg-ravaszabb fogása szerint mély gödör alján volt elrejtőzve és miután tudta, hogy semmi hibát ő nem ejtett, nem értette a nyulat. Sokáig állott ott fejét feltartva, gerincét keeresztve, míg lompos farkát elrejtették a füvek. Azon kezdett gondolkodni, hogy nem a nyulak lesznek-e okosabbak, és a rókák ostobábbak, mint régen?

Miután a nyugati szél nagy darab földet bejárt, északi szélle változott át, majd keletivé, míg később déli szélle, utóljára, mikor átjött a tengeren, újra mint nyugati szél verte fel a parti zátony homokját és olyan különösen, hosszasan jajgatott, sóhajtozott a száraz hangafü között.

De ekkor már hiányzottak a Krarup koresmából a csodálkozó szemek, és a kék vászonruha, a mely egy kicsit szűk volt. — A koresmárosné még többet és gyakran panaszkodott. Nem értette a dolgot, — nem értette ezt senki — kivéve Anders postakocsist és — még valakit.

De ha öreg emberek igazán komoly, épületes tanácsot akartak adni a fiatalságnak, szeretik így kezdeni:

“Volt egyszer egy leány a Kraup koresmában, a kit Karennek hívtak.”